

ارزیابی زیرصفات بیدانگی استنوسپرمی در تعدادی از ارقام انگور بیدانه و نسبتاً بیدانه ایرانی در مقایسه با رقم‌های اصلاح شده "پرلت" و "قلیم سیدلس"

فتاحی مقدم، محمدرضا^۱، ذبیح اله زمانی^۱، علی عبادی^۱ و محمدرضا قنادها^۲

۱ گروه علوم باغبانی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران ۲ گروه زراعت و اصلاح نباتات
دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران

در مطالعات مربوط به اصلاح و ژنتیک انگور، ارزیابی صفت استنوسپرمی از طریق زیرصفات‌های آن مورد توجه بوده است. در این تحقیق برخی زیرصفات استنوسپرمی در ارقام مشهور بی‌دانه ایرانی (بی‌دانه قرمز، بی‌دانه سفید، عسکری و یاقوتی)، برخی ارقام نسبتاً بی‌دانه مانند گروه خلیلی، فخری و به همراه ارقام اصلاح شده قلیم سیدلس و پرلت مورد ارزیابی قرار گرفتند. طرح آزمایش بلوک کامل تصادفی با سه تکرار بود و صفات وزن تازه تک بذر، وزن خشک تک بذر، تعداد کل بذور، تعداد بذور سنگین (Sinker)، نسبت وزن خشک به تر بذر، طول بذر، عرض بذر، اندازه بذر و وزن خشک و تازه بذور موجود در ۱۰۰ حبه اندازه‌گیری شدند. نتایج تجزیه واریانس نشان داد که اختلاف معنی‌داری بین ژنوتیپ‌ها برای هر صفت وجود دارد. همچنین مقایسه میانگین‌ها نشان داد که صفات وزن تازه تک بذر و اندازه بذر تفاوت‌های ارقام را نسبت به سایر صفات بهتر نشان می‌دهد. صفات مورد بررسی در ارقام بی‌دانه ایرانی نسبت به ارقام پرلت و قلیم سیدلس از مقادیر کمتری برخوردار بودند و رقم "گشمشی دانشکده" بسیار نزدیک به آنها طبقه‌بندی شد. نتایج تجزیه فاکتور نشان داد که دو فاکتور اول ۸۵٪ واریانس را توجیه می‌نماید لذا آنالیز بای پلات بر اساس این دو فاکتور پراکنش ارقام را نشان داد. تجزیه کلاستر در فاصله مقیاس ۵، ارقام را به دو گروه اصلی تقسیم نمود. کلاستر اول شامل ارقام بیدانه (S) و ارقام با بذور قابل تشخیص (Noticeable Seed Trace)، و کلاستر دوم شامل ارقام دارای بذر سخت (Hard Seed Trace) می‌باشند. بطور کلی، تمام ارقام مورد بررسی حداقل بر اساس یک نظریه تعریف بیدانگی، استنوسپرموکارپ شناخته شدند به جز ژنوتیپ شماره ۴ که در مرز دانه‌دار و بیدانگی قرار گرفت.